

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	24 MEDI 2024
Pwnc:	MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW, CHWARTER 1 2024/25
Deilydd Portffolio:	ROBIN WILLIAMS - DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES - CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad:	BETHAN HUGHES OWEN - RHEOLWR GWASANAETHAU CYFRIFEG
Ffôn:	01248 752663
E-bost:	BETHANOWEN2@YNYSMON.LLYW.CYMRU
Aelodau Lleol:	d/b
A - Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau	
Argymhelliad	
<p>(i) Nodi'r sefyllfa a nodir yn Atodiadau A, B a C mewn perthynas â pherfformiad ariannol yr Awdurdod hyd yma a'r alldro a ragwelir ar gyfer 2024/25;</p> <p>(ii) Nodi'r crynodeb o gyllidebau wrth gefn ar gyfer 2024/25, y manylir arnynt yn Atodiad CH;</p> <p>(iii) Nodi'r modd y caiff costau asiantaeth ac ymgynghorwyr eu monitro ar gyfer 2024/25 yn Atodiadau D a DD.</p>	
Rheswm	
<p>Y sefyllfa gyffredinol a ragwelir ar gyfer y gyllideb refeniw ar ddiwedd y chwarter cyntaf yw gorwariant o £90k (0.05%) ar ddiwedd y flwyddyn.</p> <p>Mae'r adroddiad hwn yn nodi perfformiad ariannol gwasanaethau'r Cyngor ar ddiwedd chwarter 1, 30 Mehefin 2024. Mae'r sefyllfa a ragwelir ar gyfer y flwyddyn gyfan yn cael ei grynhoi hefyd. Dylid nodi bod rhagweld y sefyllfa derfynol ar ddiwedd y flwyddyn ar ddiwedd chwarter 1 yn anodd, a gall y sefyllfa newid yn sylweddol wrth i weddill y flwyddyn ariannol fynd rhagddi. Mae rhai meysydd allweddol sy'n anodd eu rhagdybio a'u rhagweld mor gynnar â hyn yn y flwyddyn, a'r meysydd allweddol hynny yw:-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Newid yn y ceisiadau am wasanaethau sy'n cael eu harwain gan y galw, yn bennaf lleoli plant mewn gofal, y galw am wasanaethau oedolion, digartrefedd, cludiant ysgol ac addysg all-sirol. 2. Cyddli grant a dderbynnir yn ystod y flwyddyn nad oedd yn hysbys. 3. Gwariant unwaith ac am byth nad oedd wedi cael ei rhagweld. 4. Anawsterau recriwtio a chadw staff sy'n arwain at fwy o swyddi gweigion nag a ragwelwyd. 5. Dyfarniadau cyflog a chyllido costau cyfraniadau pensiwn uwch. <p>O ganlyniad i'r sefyllfa a ragwelir a newidiadau eraill, bydd gan y Cyngor falans cyffredinol o £10.991m (6.96% o gyllideb refeniw net 2024/25) ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ac mae hyn £1.78m yn uwch na'r isafswm sy'n cael ei argymhell i'r Cyngor.</p> <p>Oherwydd bod y rhagolwg ariannol cyffredinol yn rhagweld gorwariant ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, a chan fod disgwyl i lefel y balansau cyffredinol fod yn uwch na'r isafswm sy'n cael ei argymhell, nid oes angen i'r Pwyllgor Gwaith gymeradwyo unrhyw gamau unioni.</p>	
B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?	
Amherthnasol - Adroddiad monitro yw hwn ac nid yw'n cynnwys opsiynau i'w hystyried.	
C - Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?	
Mae monitro cyllideb y Cyngor yn fater sydd wedi'i ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith.	

CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Ydi.		
D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Ydi, ond mae unrhyw newid o gymharu â'r gyllideb a gymeradwywyd yn cael ei nodi yn yr adroddiad.		
Dd - Aseu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae hwn yn adroddiad ar gyfer monitro yn unig ac mae'n cael ei ddefnyddio gydag adroddiadau eraill, i osod y strategaeth ariannol ar gyfer y tymor canol a'r gyllideb flynyddol. Bydd yr effaith ar anghenion tymor hir yr Ynys yn cael eu hasesu wrth osod y gyllideb flynyddol.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaeth ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os felly, sut?	Amherthnasol
3	A fuom yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod gyda phwy.	Amherthnasol
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai hynny y mae'r penderfyniad hwn yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.	Ymgynghorwyd â dinasyddion Ynys Môn fel rhan o broses gosod cyllideb 2024/25 ac ymgynghorir â nhw ynghylch cyllidebau yn y dyfodol.
5	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Amherthnasol
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad ei gael ar y rhai hynny sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Amherthnasol
7	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Amherthnasol
E - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Mae'r TA wedi ystyried yr adroddiad yn ei gyfarfod ar 3 Medi 2024 ac ymgorfforwyd y sylwadau yn yr adroddiad.
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol - adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r TA ac mae ei sylwadau wedi cael eu hystyried.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol

5	Eiddo	Amherthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Amherthnasol
7	Sgriwtini	Adolygwyd y sefyllfa ariannol ar ddiwedd chwarter 1 gan y Panel Sgriwtini Cyllid yn ei gyfarfod ar 11 Medi 2024.
8	Aelodau Lleol	Amherthnasol
9	Unrhyw gyrff allanol / eraill	Amherthnasol
F - Atodiadau:		
<ul style="list-style-type: none"> • Atodiad A - Adroddiad Alldro Refeniw Dros Dro ar gyfer 2024/25 • Atodiad B - Tabl Alldro Dros Dro 2024/25 • Atodiad C - Dadansoddiad o'r Amrywiant a Ragwelir fesul Gwasanaeth a'r Rhesymau • Atodiad CH - Crynodeb o sefyllfa Cyllidebau Wrth Gefn ar gyfer 2024/25 • Atodiad D - Gwybodaeth ynglŷn â monitro Staff Asiantaeth 2024/25 • Atodiad DD - Gwybodaeth ynglŷn â monitro ymgynghorwyr 2024/25 		
FF - Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach)		
Cyllideb Refeniw 2024/25 (fel y'i hargymhellwyd gan y Pwyllgor hwn ar 29 Chwefror 2024 a'i mabwysiadu gan y Cyngor Sir ar 7 Mawrth 2024).		

ADRODDIAD MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW - CHWARTER 1 2024/25

1. Y GYLLIDEB REFENIW A GYMERADWYWDYD AR GYFER 2024/25

1.1 Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo cyllideb refeniw net ar gyfer 2024/25 fel a ganlyn:-

Tabl 1

Cyllideb a Chyllid a Gymeradwywyd ar gyfer 2024/25

	£'000	£'000
Cyfanswm Gwariant Refeniw wedi ei Gymeradwyo	184,164	
Diwygiadau i'r Gyllideb ers Cymeradwyaeth	(4,425)	
Defnyddio cronfeydd wrth gefn y Cyngor		179,739
Cyllideb Gymeradwy Gyfredol ar gyfer 2024/25 (Net o Gronfeydd wrth Gefn)		
Cyllidwyd gan:		
Cyllid Allanol Cyfun	127,586	
Debyd y Dreth Gyngor Safonol a Godwyd	48,387	
Premiwm y Dreth Gyngor ar Ail Gartrefi a Chartrefi Gwag	3,766	
Cyfanswm Cyllid 2024/25		179,739

2. Y SEFYLLFA A RAGWELIR AR GYFER Y GYLLIDEB AR DDIWEDD CHWARTER 1 2024/25

2.1 Mae amcangyfrif o'r sefyllfa a ragwelir ar ddiwedd chwarter 1 wedi'i gynnwys yn Nhabl 2 isod:-

Tabl 2

Crynodeb o'r Sefyllfa Ariannol a Rhagwelir ar ddiwedd Chwarter 1

	2024/25 Cyllideb	Ch1 Rhagolwg (Tan) / Gorwariant	% Amrywiant
	£'000	£'000	%
Cyllidebau Gwasanaeth	165,854	1333	0.8
Cyllidebau Corfforaethol	18,310	(652)	(4.7)
Cronfeydd wrth Gefn	(4,425)	0	0
Gwariant Refeniw Net	179,739	681	(3.9)
Cyfanswm Cyllid Allanol Cyfun	127,586	0	0
Y Dreth Gyngor Safonol	48,387	(68)	0.14
Premiwm y Dreth Gyngor	3,766	(523)	13.89
Cyllid	179,739	(591)	0
Rhagolwg Net (Tan) / Gorwariant	0	90	(0.33)

2.2 Mae amcangyfrif o sefyllfa Balansau Cyffredinol y Cyngor i'w weld yn Nhabl 3 isod:-

Tabl 3

Amcangyfrif o Falansau Cyffredinol y Cyngor fel ar 31 Mawrth 2025

Cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith	Swm £'m	Pwrpas
Balans Agoriadol	(15,606)	Cronfa wrth Gefn Gyffredinol heb ei archwilio ar 31 Mawrth 2024
Defnyddiwyd ar gyfer Cyllideb 2024/25	4,425	
Balans Diwygiedig Cronfa Gyffredinol y Cyngor	(11,181)	

2.3 Rhyddhawyd swm o £100k o'r Balansau Cyffredinol yn ystod 2024/25 i gwrdd â chost delio gyda phroblem sydd wedi codi mewn perthynas ag iechyd anifeiliaid. Mae cais am gyllid ychwanegol i gwrdd â'r cyfan neu ran o'r costau sy'n gysylltiedig â'r mater hwn wedi'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru. Os derbynnir cyllid ychwanegol bydd yn cael ei ychwanegu at falansau'r Cyngor, ond, ar ddiwedd chwarter 1 2024/25, cyfanswm y cyllid oedd ar gael oedd £11.081m.

3. PERFFORMIAD ARIANNOL FESUL GWASANAETH

3.1 Dengys y sefyllfa gyfun gyffredinol ar gyfer gwasanaethau'r Cyngor fod gorwariant o £1,966k yn cael ei ragweld ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r dadansoddiad fesul gwasanaeth wedi'i gynnwys yn Nhabl 4, isod:-

Tabl 4

Dadansoddiad o'r Sefyllfa sy'n cael ei Ragweld ar gyfer y Gyllideb, fesul Gwasanaeth

	(Tan) / Gorwariant £'000	%
Gwasanaethau Oedolion	(391)	(1.02)
Gwasanaethau Plant	1,775	7.61
Priffyrdd	(139)	(1.68)
Datblygu Economaidd	(135)	(4.13)
Adnoddau	(105)	(2.6)
Costau nad oes cyllideb ar eu cyfer (Yswiriant, Costau Cyfalaf Pensiynau a Darpariaeth Dyledion Drwg)	500	
Gwasanaethau Arall (Amrywiant gwerth llai na £100k)	(172)	
Cyfanswm Amrywiant Gwasanaeth	1,333	1.19

3.2 Mae'r prif resymau am yr amrywiant yn cael eu crynhoi yn Nhabl 5, isod, ac mae dadansoddiad mwy manwl fesul Gwasanaeth ac Is-wasanaeth wedi'i gynnwys yn Atodiad C:-

Tabl 5

Dadansoddiad o'r Amrywiant a Ragwelir yn ôl Rheswm

	Amrywiant a Ragwelir £'000
Amrywiant mewn costau o ganlyniad i newid yn y galw am wasanaethau	2,062
Amrywiant mewn costau staffio sy'n codi o swyddi gweigion, net o gostau staff dros dro ychwanegol a staff asiantaeth	(907)
Newidiadau mewn prisiau contractau na wnaed darpariaeth ar eu cyfer yn y gyllideb a gymeradwywyd	127
Newidiadau mewn cyllid grant sy'n cynyddu neu'n lleihau'r gofyn am gyllid o'r gyllideb graidd	(74)
Incwm o ffioedd a thaliadau sy'n (uwch) / is na'r targed incwm	(620)
Amrywiant mewn costau sy'n gysylltiedig ag adeiladau	123
Amrywiant mewn costau sy'n gysylltiedig â chyflogi ymgynghorwyr allanol	71
Trosglwyddo cyllid i / (o) gronfeydd wrth gefn clustnodedig a balansau cyffredinol	(103)
Camgymeriadau yn y broses gosod cyllideb y gellir eu hadnabod yn rhwydd	11
Rhesymau amrywiol	643
CYFANSWM YR AMRYWIANT A RAGWELIR	1,333

- 3.3** tabl uchod yn amlygu mai cynnydd yn y galw am wasanaethau sy'n parhau i greu'r prif bwysau ar gyllideb y Cyngor, ac mae'n gyfrifol am werth £2.06m o bwysau ychwanegol ar y gyllideb. Mae'r prif faes sy'n peri pryder o fewn y Gwasanaethau Plant, lle gwelwyd cynnydd yn nifer y plant sy'n gorfod cael eu lleoli gyda darparwyr all-sirol a chynnydd yng nghost pob lleoliad. Er hynny, mae'r sefyllfa yn y Gwasanaethau Oedolion wedi sefydlogi, ac mae'r gyllideb yn ddigonol i gwrdd â'r galw ar hyn o bryd. Mae'r galw am gludiant ysgol hefyd yn is, ond gallai'r sefyllfa newid ym mis Medi wrth i'r flwyddyn academaidd newydd gychwyn.
- 3.4** Mae'r sefyllfa ariannol wedi gwella o ganlyniad i swyddi gweigion, a rhagwelir tanwariant o £907k ar gyflogau, heb gynnwys unrhyw gostau ychwanegol sy'n deillio o gyflogi staff dros dro a staff asiantaeth. Er hynny, mae problemau recriwtio yng nghartrefi gofal preswyl y Cyngor ac o fewn y Gwasanaethau Cyfreithiol yn golygu bod costau staff asiantaeth yn uwch na'r gyllideb staffio yn y gwasanaethau hyn. Mae rhagor o wybodaeth am gostau asiantaeth i'w gweld ym mharagraff 7 ac yn Atodiad D.
- 3.5** Bydd prisiau prydau ysgol yn codi ym mis Medi, a bydd hyn yn creu pwysau ar y gyllideb gan na fydd y cyllid grant ar gyfer y cynllun prydau ysgol am ddim i bawb mewn ysgolion cynradd yn cynyddu. Gellid lleihau'r pwysau hwn trwy godi cost prydau ysgol i ddisgyblion mewn ysgolion uwchradd.
- 3.6** Mae'r sefyllfa wedi gwella mewn rhai meysydd o ganlyniad i gynnydd mewn cyllid grant, ond mae'r grant a ddefnyddir i gyllido Canolfannau Iaith Gymraeg wedi gostwng yn 2024/25, gan olygu fod gorwariant o £101k yn cael ei ragweld ar gyfer y gwasanaeth hwn.
- 3.7** Mae bob amser yn anodd rhagweld incwm a gynhyrchir trwy ffioedd a thaliadau, yn enwedig mor gynnar â hyn yn y flwyddyn ariannol, ond mae'r arwyddion yn awgrymu y bydd cyfanswm yr incwm £620k yn uwch na'r gyllideb, ac mae'r incwm yn y gwasanaethau Hamdden a Phrifyrdd yn sylweddol uwch na'r targed incwm.

4. PERFFORMIAD ARIANNOL CYLLIDBAU CORFFORAETHOL

- 4.1** Mae'r sefyllfa ariannol a ragwelir ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ar gyfer Cyllidebau Corfforaethol yn cael ei ddangos yn Nhabl 6, isod:-

TABL 6

Y Sefyllfa Ariannol a Ragwelir ar gyfer Cyllidebau Corfforaethol 2024/25

	2024/25 Cyllideb £'000	Ch1 Rhagolwg (Tan) / Gorwariant £'000	Amrywiant %	Rheswm am yr Amrywiant
Ardollau	4,931	0	0.00	
Rhyddhad Trethi Dewisol	105	26	24.48	
Cyllido Cyfalaf	5,753	(604)	(1.21)	Llai o fenthycy a dychweliadau uwch ar fuddsoddiadau
Budd-daliadau a Roddwyd	7,392	(498)	(6.73)	Llwyth achosion llai na'r disgwyl
Cyfraniad gwasanaethau Cefnogaeth gan CRT	(800)	0	00.0	
Arbedion cyllideb i'w cyflawni	(1,000)	452	00.0	Gwaith yn parhau i gyflawni'r arbedion
Cronfeydd wrth gefn cyffredinol ac eraill	1,929	(28)	(1.470)	
Defnydd o'r Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol	(4,425)	0	0	
CYFANSWM	13,885	(652)	(0.85)	

5. CASGLU'R DRETH GYNGOR

5.1 Mae cyllideb cronfa'r Dreth Gyngor yn cael ei phenderfynu gan ddefnyddio amcangyfrif o'r ddyled y gellir ei chasglu ar gyfer y flwyddyn bresennol yn unig, yn seiliedig ar ffigur sylfaen y dreth a bennwyd ym mis Tachwedd 2023. Nid yw'n caniatáu ar gyfer ôl-ddyledion a gasglwyd o flynyddoedd a fu, addasiadau i rwymedigaethau yn codi o flynyddoedd y gorffennol (eithriadau, disgowntiau person sengl, trosglwyddo eiddo i drethi busnes ac ati), newidiadau yn sylfaen y dreth ar gyfer y flwyddyn gyfredol, neu ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg ac amheus. Ni ellir amcangyfrif y newidiadau hyn pan osodir y gyllideb ac, yn ddieithriad, maent yn arwain at wahaniaeth rhwng balans terfynol Cronfa Casglu'r Dreth Gyngor a'r gyllideb wreiddiol. Yn hanesyddol, bydd yr incwm a ragwelir ar gyfer y Dreth Gyngor yn gostwng yn ystod y flwyddyn wrth i gamau adennill gael eu cymryd ac wrth i drethdalwyr hawlio eithriadau a disgowntiau sy'n ddyledus iddynt. Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd incwm craidd y Dreth Gyngor £68k yn uwch na'r gyllideb.

5.2 Dyluniwyd premiwm y Dreth Gyngor i annog perchnogion eiddo gwag ac ail gartrefi i ddychwelyd yr eiddo i ddefnydd cyffredinol ac, fel y cyfryw, mae risg y gallai nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm ostwng yn sylweddol yn ystod y flwyddyn. Er mwyn lliniaru'r risg hwn, gosodwyd sylfaen y dreth ar gyfer eiddo sy'n talu'r premiwm ar 80% ac, os nad yw nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm yn gostwng yn sylweddol, yna bydd y gyllideb yn cynhyrchu gwarged. Mae'r newid yn y rheolau cymhwystra yn gysylltiedig â threthi busnes ar gyfer llety hunanarlwyo yn golygu bod nifer o eiddo wedi cael eu trosglwyddo'n ôl o'r gofrestr trethi busnes i'r gofrestr Treth Gyngor, gan olygu fod mwy o eiddo yn gorfod talu'r premiwm ar ail gartrefi, ac mae hyn yn gwrthbwyso'r gostyngiad yn nifer yr eiddo yn sgil codi'r premiwm o 75% i 100%. Oherwydd hyn, rhagwelir gwarged o £523k ar gyllideb premiwm y Dreth Gyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

6. ARBEDION CYLLIDEBOL 2024/25

6.1 Fel rhan o'r gyllideb, gosodwyd targed o arbed £1m ar gostau staff. Byddai'r arbedion yn cael eu creu trwy asesu'r angen am swyddi wrth iddynt ddod yn wag. Nodwyd £548k o arbedion hyd yma ac mae gwaith yn mynd rhagddo i nodi arbedion pellach wrth i swyddi ddod yn wag.

6.2 Roedd y gyllideb hefyd yn cynnwys pecyn o arbedion cyllidebol gwerth cyfanswm o £1.165m, a oedd yn cynnwys dileu cyllidebau nad oeddent yn cael eu defnyddio, cynhyrchu incwm ychwanegol, lleihau grantiau i gyrff allanol a chwtogi rhai gwasanaethau. Nid yw'r gwaith monitro cyllideb wedi nodi unrhyw broblemau o ran gwireddu'r cynigion arbedion a wnaed.

7. COSTAU ASIANTAETH AC YMGYNGHORWYR

7.1 Gwariwyd £290k ar staff Asiantaeth yn ystod y flwyddyn hyd yma. Roeddent yn cael eu cyllido'n rhannol yn bennaf o gyllidebau staff oherwydd eu bod yn gysylltiedig â swyddi gweigion, tra bod £163k yn ymwneud â gweithwyr llanw ar gyfer swyddi gweigion. Mae'r Gwasanaeth Gwastraff wedi gwario £93k ar weithwyr mewn canolfannau hamdden. Mae manylion llawn wedi'u cynnwys yn Atodiad D.

7.2 Gwariwyd cyfanswm o £248k ar Ymgynghorwyr yn ystod y cyfnod rhwng Ebrill a Mehefin 2024, a chyllidwyd £159k o'r gwariant hwnnw gan grantiau neu o ffynonellau allanol. Mae Atodiad DD yn cynnwys crynodeb llawn o'r gwariant fesul gwasanaeth, ynghyd â manylion ychwanegol am y gwariant.

8. CASGLIADAU

8.1 Ar ddiwedd y chwarter cyntaf, rhagwelir gorwariant o £0.090m ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2025. Mae llunio rhagolwg cywir o'r sefyllfa ariannol mor gynnar â hyn bob amser yn anodd, ac mae'r sefyllfa'n debygol o newid wrth i wasanaethau ddelio â materion a'r galw am wasanaethau yn ystod y flwyddyn. Mae nifer o faterion nad ydynt wedi cael eu datrys eto fydd hefyd yn effeithio ar y sefyllfa ariannol gyffredinol.

8.2 Mae'r prif feysydd sydd heb eu datrys eto yn ymwneud â:-

- i. Ni chytunwyd eto ar y dyfarniad cyflog ar gyfer staff nad ydynt yn athrawon (o Ebrill 2024) ac athrawon (o fis Medi 2024). Mae'r ddarpariaeth a wnaed yn y gyllideb ar gyfer y dyfarniad cyflog i staff nad ydynt yn athrawon yn ddigon i gwrdd â chynnig tâl presennol y cyflogwyr. Fodd bynnag, mae'r Undebau'n ceisio dyfarniad cyflog uwch ac, ar hyn o bryd, maent yn ymgynghori â'u haelodau ar y posibilrwydd o streicio. Gallai cyhoeddiad diweddar y Llywodraeth ynglŷn â chynnydd o rhwng 5% a 6% ar gyfer grwpiau cyflog sector cyhoeddus eraill roi pwysau ar y Cyflogwyr i gynyddu eu cynnig. Mae'r Cyngor hefo cronfa clustnodedig gwerth £1.7m i gwrdd â phwysau chwyddiant, ond efallai na fydd hyn yn ddigon os yw'r dyfarniad cyflog terfynol yn agos at yr hyn y mae'r Undebau'n gofyn amdano.
- ii. Llywodraeth Cymru (LIC) sy'n gosod cyflogau athrawon. Yn ddiweddar, cyhoeddwyd y byddai athrawon yn Lloegr yn derbyn codiad cyflog o 5.5%, ac efallai bod LIC yn ystyried codiad tebyg yng Nghymru. Yn y gorffennol, mae LIC wedi cyllido unrhyw ddyfarniadau cyflog i athrawon oedd yn uwch na'r hyn a ganiatawyd yn y setliad llywodraeth leol. Mae'n bosib, felly, na fydd rhaid i'r Awdurdod ysgwyddo unrhyw gostau ychwanegol.
- iii. Mae cyfraniad y cyflogwr tuag at gostau pensiynau athrawon wedi codi o 23.68% i 28.68%. Roedd y gost ychwanegol o £1.3m wedi'i gynnwys yn y gyllideb ddatganoledig i ysgolion, ond nid oedd y setliad llywodraeth leol yn cynnwys unrhyw gyllid ychwanegol. Mae trafodaethau'n mynd rhagddynt rhwng LIC a Thrysorlys Ei Fawrhydi, ond mae'n debygol y bydd LIC yn derbyn cyllid ychwanegol a dylai hyn gael ei drosglwyddo i awdurdodau lleol. Ni chyhoeddwyd yr union ffigur ac efallai na fydd yn cwrdd â'r gost yn llawn, ond, os daw cyllid ychwanegol, bydd hyn yn gyllid nad oeddem yn ei ddisgwyl a gellir ei ddefnyddio i wrthbwysio unrhyw gostau tâl ychwanegol sydd heb eu cyllido.

8.3 Mae'r sefyllfa mewn perthynas â Gofal Cymdeithasol yn creu pryder arbennig, a rhagwelir gorwariant o £1.775m yn y Gwasanaethau Plant. Mae'r rhagolwg yn seiliedig ar lefel bresennol y galw, ond mae'r galw'n amrywio yn ystod y flwyddyn a gall newid yn sylweddol, e.e. gall un lleoliad ar gyfer cleient sydd â dibyniaeth uchel ac anghenion gofal arbenigol gostio rhwng £250k a £500k. Bydd unrhyw gynnydd yn y galw am wasanaethau'n golygu bod y sefyllfa'n gwaethygu.

Wrth i weddill y flwyddyn ariannol fynd rhagddi, bydd effeithiau'r uchod yn cael eu hystyried yn yr adroddiadau monitro wrth i'r sefyllfa ddod yn fwy eglur.

8.4 Bydd y sefyllfa ariannol yn 2024/25 hefyd yn dylanwadu ar strategaeth ariannol y Cyngor ar gyfer 2025/26 a thu hwnt, gan y bydd yn amlygu'r angen i ail-alinio cyllidebau i adlewyrchu'r cynnydd mewn costau a welir yn 2024/25 ac adlewyrchu'r newid yn y galw am wasanaethau. Bydd unrhyw orwariant sylweddol hefyd yn arwain at erydu cronfeydd wrth gefn clustnodedig a balansau cyffredinol y Cyngor, gan gyfyngu ar y gallu i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn a balansau i gynorthwyo i gydbwysu'r gyllideb refeniw yn 2025/26. Bydd rheolwyr yn monitro'r sefyllfa ariannol yn ofalus yn ystod gweddill y flwyddyn ariannol ac efallai y bydd rhaid rhoi mesurau ar waith i arbed costau yn 2024/25, er mwyn cynnal lefel bresennol y cronfeydd wrth gefn clustnodedig a balansau cyffredinol.

Gwasanaeth/Swyddogaeth Service/Function	2024/25 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2024/25 Ch1 Cyllideb hyd yma Q1 Budget Year to Date	2024/25 Ch1 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q1 Actual & Committed spend	2024/25 Ch1 Amrywiant Q1 Variance	2024/25 Ch1 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q1 Actual & Committed Spend	Ch1 : Q1 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2025 Estimated Expenditure to 31 March 2025	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2025 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2025 over/(under)	2024/25 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	2023/24 Gor/(Tan) Wariant Drafft Draft Over/Underspend)
<u>Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff Highways, Property & Waste</u>									
Priffyrdd Highways	8,264	1,758	1,755	(3)	-0.15%	8,125	(139)	-1.68%	79
Eiddo Property	1,991	(858)	(857)	1	-0.17%	1,974	(17)	-0.85%	106
Gwastraff Waste	10,111	1,506	1,494	(12)	-0.81%	10,016	(95)	-0.94%	(513)
<u>Rheoleiddio a Datblygu Economaidd Regulation & Economic Development</u>									
Datblygu Economaidd Economic Development	3,271	960	884	(76)	-7.95%	3,136	(135)	-4.13%	(500)
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd Planning and Public Protection	2,917	893	775	(119)	-13.27%	2,696	(6)	-0.21%	(182)
<u>Trawsnewid Transformation</u>									
Adnoddau Dynol Human Resources	1,713	481	478	(4)	-0.79%	1,724	11	0.64%	(3)
TGCh ICT	4,701	2,282	2,418	136	5.96%	4,650	(51)	-1.08%	(546)
Trawsnewid Corfforaethol Corporate Transformation	1,243	270	255	(14)	-5.34%	1,210	(33)	-2.65%	(89)

Gwasanaeth/Swyddogaeth Service/Function	2024/25 Cyllideb Blynnyddol Annual Budget	2024/25 Ch1 Cyllideb hyd yma Q1 Budget Year to Date	2024/25 Ch1 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q1 Actual & Committed spend	2024/25 Ch1 Amrywiant Q1 Variance	2024/25 Ch1 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q1 Actual & Committed Spend	Ch1 : Q1 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2025 Estimated Expenditure to 31 March 2025	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2025 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2025 over/(under)	2024/25 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	2023/24 Gor/(Tan) Wariant Drafft Draft Over/Underspend)
<u>Adnoddau Resources</u>	4,032	1,109	1,043	(66)	-5.94%	3,927	(105)	-2.60%	(26)
<u>Busnes y Cyngor Council Business</u>	2,125	524	463	(60)	-11.53%	2,195	70	3.29%	(46)
<u>Costau Corfforaethol a Democrataidd Corporate & Democratic costs</u>	2,193	861	928	67	7.80%	2,176	(17)	-0.78%	(76)
<u>Rheolaeth Corfforaethol Corporate Management</u>	809	208	195	(13)	-6.11%	833	24	2.97%	(3)
Costau heb gyllideb, ac na ellir eu rheoli: yswiriant, costau pensiwn a dileu drwg ddyledion / lwfansau amhariad ar incwm gwasanaethau <i>Unbudgeted, uncontrollable costs: insurances, pension costs and bad debt write offs / impairment allowances on services' income</i>						500	500	0.00%	595
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaethau Total Service Budgets	165,854	34,907	34,654	(254)	(0.73%)	167,187	1,333	0.80%	(1,073)
Ardollau Levies	4,931	4,931	4,931	0	-0.00%	4,931	0	0.00%	0

Gwasanaeth/Swyddogaeth Service/Function	2024/25 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2024/25 Ch1 Cyllideb hyd yma Q1 Budget Year to Date	2024/25 Ch1 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q1 Actual & Committed spend	2024/25 Ch1 Amrywiant Q1 Variance	2024/25 Ch1 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q1 Actual & Committed Spend	Ch1 : Q1 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2025 Estimated Expenditure to 31 March 2025	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2025 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2025 over/(under)	2024/25 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	2023/24 Gor/(Tan) Wariant Drafft Draft Over/Underspend)
<u>Cyllido Funding</u>									
Trethi Annomestig <i>NDR</i>	(25,341)	(7,797)	(7,797)	0	0.00%	(25,341)	0	0.00%	0
Y Dreth Gyngor <i>Council Tax</i>	(48,387)	0	0	0	0.00%	(48,455)	(68)	0.14%	513
Premiwm y Dreth Gyngor <i>Council Tax Premium</i>	(3,766)	0	0	0	0.00%	(4,289)	(523)	13.89%	(176)
Grant Cynnal Refeniw <i>Revenue Support Grant</i>	(102,245)	(31,461)	(31,460)	0	0.00%	(102,245)	0	0.00%	0
Cyfanswm Cyllid 2024/25 Total Funding 2024/25	(179,739)	(39,257)	(39,257)	0	0	(180,330)	(591)	0.33%	337
Cyfanswm yr alldro, yn cynnwys effaith y cyllido Total outturn, including impact of funding	0	3,898	4,000	103	2.63%	90	90	0.05%	(1,732)

ATODIAD C

DADANSODDIAD O'R AMRYWIANT A RAGWELIR FESUL GWASANAETH A'R RHESYMAU

Gwasanaeth	Is Wasanaeth	Amrywiant £'000	Rheswm am yr Amrywiant										
			Newid yn y galw am Wasanaeth £'000	Amrywiant Staff / Asiantaethau £'000	Newidiadau i Gontractau / Pris £'000	Newid i Gyllid Grant £'000	Amrywiant Incwm £'000	Costau Adeiladu £'000	Ymgynghori £'000	Trosglwyddo I / (O) Arian Wrth Gefn £'000	Cyllideb Gor / (Tan) Ddarpariaeth £'000	Amrywiol £'000	
Addysg Ganolog	Trafnidiaeth Ysgol	(172)	(172)										
	Prydau Ysgol	105			105								
	Strategaeth ADY												
	Eithriadau i'r ysgol	(19)							(19)				
	Canolfan Iaith	101				101							
	Darpariaeth Blynyddoedd Cynnar	(47)	(40)	(7)									
	Clwb Gofal Plant	62						62					
	Addysg Bellach												
	Addysg Canolog	(48)				(48)							
	Lleoliadau All-Sirol	(19)	(19)										
	Millbank	15							15				
	Arall	13											13
	CYFANSWM	(9)	(231)	(7)	105	53	62	(4)	-	-	-	-	13
Diwylliant	Amgueddfeydd ac Oriolau	53		(52)				50	30				25
	Llyfrgelloedd	(73)		(78)		(10)		15					
	Archifau	16		16									
	CYFANSWM	(4)	-	(114)	-	(10)	65	30	-	-	-	-	25

Gwasanaeth	Is Wasanaeth	Amrywiant £'000	Rheswm am yr Amrywiant									
			Newid yn y galw am Wasanaeth £'000	Amrywiant Staff / Asiantaethau £'000	Newidiadau i Gontractau / Pris £'000	Newid i Gyllid Grant £'000	Amrywiant Incwm £'000	Costau Adeiladu £'000	Ymgynghori £'000	Trosglwyddo I / (O) Arian Wrth Gefn £'000	Cyllideb Gor / (Tan) Ddarpariaeth £'000	Amrywiol £'000
	Cartrefi Clyd	59	(13)	72								
	Plant sy'n Derbyn Gofal - Arall	162	162									
	Cymorth i Deuluoedd	(9)	(9)									
	Plant hefo Anableddau	76	130	(54)								
	Comisiynu a Gwaith Cymdeithasol	(140)		(140)								
	Gwasanaethau Ieuenctid											
	Arall	(71)	(1)	(70)								
	CYFANSWM	1,775	1,967	(192)	-	-	-	-	-	-	-	-
Tai	Gwasanaethau Tai	(41)		(41)								
	Digartrefedd	(3)	210				(105)			(106)		(5)
	Canolfan J.E.O'Toole	(1)		(3)								2
	CYFANSWM	(45)	210	(44)	-	-	(105)	-	-	(103)	-	(3)
Priffyrdd	Cefnogaeth a Rheolaeth Priffyrdd											
	Cludiant Cymunedol Môn											
	Meysydd Parcio a Rheolaeth Parcio	30					30					
	Rheoli Datblygu	(40)					(40)					

Gwasanaeth	Is Wasanaeth	Amrywiant £'000	Rheswm am yr Amrywiant									
			Newid yn y galw am Wasanaeth £'000	Amrywiant Staff / Asiantaethau £'000	Newidiadau i Gontractau / Pris £'000	Newid i Gyllid Grant £'000	Amrywiant Incwm £'000	Costau Adeiladu £'000	Ymgynghori £'000	Trosglwyddo I / (O) Arian Wrth Gefn £'000	Cyllideb Gor / (Tan) Ddarpariaeth £'000	Amrywiol £'000
	CYFANSWM GWASANAETH	1,333	2,062	(907)	127	(74)	(620)	123	71	(106)	11	646

CRYNODEB O SEFYLLFA CYLLIDEBAU WRTH GEFN YN YSTOD CHWARTER 1

	Cyllideb	Trosglwyddiadau i Wasanaethau	Y Gyllideb Ddiwygedig hyd yma	Wedi Ymrwymo hyd yma	Cyllidebau heb eu hymrwymo hyd yma	Cyllideb Rhagweledig
	£	£	£	£	£	£
Cronfeydd wrth gefn cyffredinol	382,282	-	382,282	-	382,282	-
Cyflog a Graddfeydd	300,000	-	300,000	110,968	189,032	-
Arall Clustnodedig	150,000	700,000	850,000	-	850,000	-
Chwyddiant cyflog	49,209	-	49,209	-	49,209	-
Twf Rhanbarthol – Bwrdd Uchelgais Economaid	86,250	(57,880)	28,370	-	-	(28,370)
Cynllun Hyfforddeion	340,000	(71,014)	268,986	-	268,986	-
Newid Hinsawdd	50,000	-	50,000	-	50,000	-
Cyfanswm y Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill	1,357,741	571,106	1,928,847	110,968	1,789,509	(28,370)

COSTAU ASIANTAETH RHWNG EBRILL A MEHEFIN 2024

Gwasanaeth	Swm £	Ffynhonnell y Cyllid (Cyllideb Graidd Benodol / Cyllideb staffio heb ei defnyddio / Grant / Cyfraniad Allanol	Parhaol / Dros Dro	Pwrpas
Ysgolion	34,695	Cyllideb Craidd	Dros Dro	Athrawon llanw mewn maes arbenigol
	34,695			
Gwastraff	70,710	Cyllideb Craidd Benodol	Dros Dro	Tasgau penodol ar y safle
	21,815	Cyllideb Graidd Benodol / Cyfraniad Allanol	Dros Dro	Tasgau penodol ar y safle
	92,525			
Gwasanaethau Plant	34,698	Cyllideb Craidd	Dros Dro	I lenwi swyddi gwag
	34,698			
Gwasanaethu Oedolion	128,072	Cyllideb Craidd	Dros Dro	I lenwi swyddi gwag
	128,072			
Cyfanswm	289,990			

CRYNODEB O WARIANT AR YMGYNGHORWYR HYD AT DDIWEDD CHWARTER 1 2024/25

Crynodeb o Wariant ar Ymgynghorwyr fesul Gwasanaeth		
Gwasanaeth	Chwarter 1 £	Cyfanswm 2024/25 £
Addysg Canolog	7,097	7,097
Diwylliant	13,613	13,613
Economaidd ac Adfywio	119,484	119,484
Eiddo		
Priffyrdd	53,753	53,753
Ysgolion		
Gwastraff	19,093	19,093
CRT		
Tai		
Corfforaethol a Democrataidd		
Gwasanaeth Oedolion		
Gwasanaethau Plant	3,209	3,209
Corfforaethol		
Trawsnewid	3,713	3,713
Busnes y Cyngor	18,168	18,168
Adnoddau	9,970	9,970
Cyfanswm	248,097	248,097
Cyllidwyd gan:		
Cyllideb Craidd	72,552	72,552
Grant	129,111	129,111
Cyfraniad Allanol	29,411	29,411
Cronfeydd Wrth Gefn / Darpariaethau	17,023	17,023
Cyfanswm	248,097	248,097

